

National rammemodel for exitforløb til personer med tilknytning til rocker- og bandemiljøet

Indhold:

- 1. Indledning**
- 2. Nærmere om baggrunden for rammemodellen**
- 3. Målgruppen for exitforløb**
- 4. Identifikation af målgruppen**
- 5. Koordination af exitarbejdet mellem myndighederne**
 - 5.1. De lokale exitenheder
 - 5.2. Det Nationale Exitkontaktpunkt
 - 5.3. Udveksling af oplysninger mellem myndighederne i det tværsektorielle samarbejde
 - 5.4. Tavshedspligt
- 6. Elementer i et exitforløb**
 - 6.1. Ny bolig
 - 6.1.1. Kommunal boliganvisning
 - 6.2. Beskæftigelse
 - 6.3. Uddannelse
 - 6.4. Misbrugsbehandling
 - 6.4.1. Stofmisbrug
 - 6.4.2. Alkoholmisbrug
 - 6.4.3. Steroidbrug
 - 6.4.4. Ludomani
 - 6.5. Behandling for psykiske problemer
 - 6.6. Bistand fra skattemyndighederne
 - 6.7. Bistand fra politiet
- 7. Særligt i forhold til indsatte i Kriminalforsorgens institutioner**
- 8. Sagsgangen i et typisk exitforløb**

1. Indledning

Det blev med Bandepakke III – ”Bander bag tremmer” – fra marts 2017 bl.a. besluttet at revidere den nationale rammemodel for exitprogrammer for rocker- og bandemedlemmer, så andre end dem, der hos Rigspolitiet er registeret som værende tilknyttet rocker- og bandemiljøet kan indgå i et exitprogram.

Denne rammemodel er således en revideret udgave af den eksisterende nationale rammemodel for exitprogrammer til bande- og rockermiljøer ”En Vej Ud” fra 2011. De gældende retningslinjer og rammer for det koordinerede myndighedssamarbejde i forhold til den nationale exitindsats fremgår herefter af nærværende dokument.

Den reviderede rammemodel er udfærdiget på baggrund af de erfaringer, som Kommunernes Landsforening, Kriminalforsorgen og Rigspolitiet har gjort sig i relation til det nationale exitarbejde siden 2011.

De samlede erfaringer på området viser, at der fortsat er et stort behov for at hjælpe motiverede og egnede personer ud af rocker- og bandemiljøerne ved hjælp af strukturerede exitforløb, som håndteres på tværs af myndigheder.

Desuden viser erfaringerne, at en bredere persongruppe end den nuværende med fordel kan og bør tilbydes denne hjælp. Derfor er målgruppen redefineret i nærværende rammemodel (se nærmere under punkt 3).

Endvidere er det nu muligt at beskrive politiets, kommunernes og Kriminalforsorgens respektive roller i exitarbejdet mere præcist end i den tidligere udgave af rammemodellen (se nærmere under punkt 5 og 8).

En af de største ændringer i forhold til den tidligere rammemodel består i etableringen af et nationalt kontaktpunkt for exit, som vedtaget i bandepakken ”Fast greb om banderne” fra 2014. ”Det Nationale Exitkontaktpunkt” blev etableret pr. 1. april 2015 og består af repræsentanter fra Kommunernes Landsforening, Kriminalforsorgen og Rigspolitiet. Kontaktpunktet er administrativt forankret i Rigspolitiets Nationale Forebyggelsescenter.

I øvrigt er der i vid udstrækning tale om en videreførelse af den hidtidige rammemodel.

2. Nærmere om baggrunden for rammemodellen

Hvis man er kommet på afveje og endt som medlem af en rocker- eller bandegruppering eller i øvrigt har tilknytning til rocker- og bandemiljøet, men er motiveret for et liv uden for miljøet og uden kriminalitet, skal samfundet kunne tilbyde en vej ud.

Personer tilknyttet bande- og rockermiljøerne udøver ofte en flerhed af kriminelle aktiviteter, herunder kriminalitet af alvorlig og organiseret karakter, der har store økonomiske og sociale konsekvenser for både kriminalitetens ofre og samfundet som helhed. Det er derfor i samfundets interesse, at der findes en vej ud for denne gruppe af personer.

Det er politiets, Kriminalforsorgens og kommunernes erfaring, at der er en række personer med tilknytning til bande- og rockermiljøet, som er motiverede for at komme ud af miljøet, og som har behov for særlig hjælp og støtte for at komme på ret køl. Det kan være svært at bryde ud af et organiseret, kriminelt miljø af frygt for repressalier, og for nogle kan det være svært at bryde med en årelang kriminel løbebane. Det kan endvidere være vanskeligt for disse personer at overskue, hvilke muligheder der er for hjælp til uddannelse, arbejde, misbrugsbehandling mv.

En målrettet, effektiv og proaktiv indsats for at motivere og støtte disse personer bør derfor bygge på et tværsektorielt samarbejde mellem de myndigheder, der typisk har kontakt med de nævnte personer i

forvejen – navnlig politi, kommune og kriminalforsorg – og som kan tilbyde muligheder inden for uddannelse, beskæftigelse, sociale tilbud, sundhedstilbud mv.

Rammemodellen skitserer nærmere rammerne for samarbejdet og den helhedsorienterede indsats.

3. Målgruppen for exitforløb

Det fremgik af den tidligere rammemodel, at målgruppen for exitprogrammer var ”de personer, som NEC (Rigspolitiets Nationale Efterforskningscenter) til enhver tid har registeret som tilknyttet de forskellige bande- og rockergrupperinger i Danmark”. Exitprogrammerne var således tiltænkt en snæver kreds af de allermest kriminelle personer i Danmark.

De hidtil opnåede erfaringer med det tværsektorielle exitarbejde i Danmark har imidlertid vist, at der er en lang række personer – som i dag ikke umiddelbart falder inden for målgruppens rammer – der udviser interesse for at komme i exit og opnå myndighedernes hjælp og støtte til at bryde med rocker- og bandemiljøet.

Derfor udvides den personkreds, der kan komme i betragtning til exitforløb og -tiltag, således at den blandt andet også omfatter personer, der har en løsere tilknytning til rocker- og bandemiljøerne, og som ikke nødvendigvis er opført i NEC’s registre som tilknyttet de forskellige rocker- og bandegrupperinger i Danmark.

Det er hensigten, at det med udvidelsen af målgruppen er muligt at bryde tilslutningen til rocker- og bandemiljøerne tidligere og mere effektivt – med stor gevinst for samfundet til følge.

Der skal fortsat i hvert enkelt tilfælde foretages en konkret vurdering af, hvorvidt exitkandidaten har behov for den hjælp og støtte, som myndighederne kan tilbyde, herunder en vurdering af kandidatens egnethed og motivation for at indgå i et exitforløb.

Målgruppen for exitforløb er følgende kategorier af personer:

Personer som er eller har været registeret i NEC’s registre som tilknyttet de forskellige rocker- og bandegrupperinger i Danmark.

Omfattet af kategorien er:

- Personer, der aktuelt er registeret i NEC’s registre.
- Personer der ikke længere er registreret i NEC’s registre, f.eks. fordi de er blevet ”smidt” ud eller frivilligt har forladt en rocker- eller bandegruppering, men som fortsat har behov for hjælp og støtte til at ændre livsstil og komme væk fra den kriminelle løbebane og rocker- og bandemiljøet.

Personer, som har eller har haft tilknytning til rocker- og bandemiljøet i Danmark, men som ikke er eller har været registreret i NEC's registre som tilknyttet de forskellige rocker- og bande-grupperinger i Danmark.

Nærmere om tilknytningen:

- Hvorvidt den aktuelle eller tidligere tilknytning til rocker- og bandemiljøet kan danne baggrund for iværksættelse af et exit-forløb beror på en samlet vurdering af den pågældende exitkandidats adfærd og handlinger, herunder f.eks.:
 - Fysiske kendetegn, der refererer til en rocker- eller bande-gruppering (f.eks. tatoveringer).
 - Social og/eller økonomisk interaktion med ét eller flere medlemmer fra en rocker- eller bande-gruppering.
 - Udøvelse af kriminalitet, der er relateret til rocker- og bandemiljøet.

Omfattet af kategorien er f.eks.:

- Personer, der er på vej ind i rocker- og bandemiljøet.
- Personer, der på grund af deres virke i rocker- og bandemiljøet bidrager til disse miljøers kriminalitet.
- Personer, som på tidspunktet for exitvisitationens påbegyndelse endnu ikke er blevet registreret i NEC, men som i øvrigt opfylder kriterierne for registrering.
- Personer, som ikke opfylder kriterierne for registrering i NEC, men hvis kriminelle aktiviteter og interaktion med miljøet medfører øget risiko for rekruttering til en rocker- eller bande-gruppering.
- Personer med tidligere tilknytning til rocker- og bandemiljøet, som fortsat har behov for hjælp og støtte til at ændre livsstil og komme væk fra miljøet.
- Personer, hvis rocker- eller bandedrelaterede aktiviteter har fundet sted i udlandet, og som i forbindelse med flytning til Danmark ønsker myndighedernes hjælp til at forlade rocker- eller bandemiljøet.

Tilbud til personer, der ikke umiddelbart vurderes omfattet af målgruppen for exitforløb eller som i øvrigt ikke findes egnet og motiveret til at indgå i et sådan forløb, men som har behov for støtte og hjælp til at komme ud af et kriminelt miljø, vil som udgangspunkt fortsat være forankret i det almindelige kriminalitetsforebyggende arbejde i eksisterende fora. Der kan være tale om mere overordnede fora i forbindelse med det kriminalitetsforebyggende arbejde som f.eks. kredsradene, lokalradene, banderådene, SSP-samarbejdet mv. samt myndigheders egne respektive indsætter.

4. Identifikation af målgruppen

Iværksættelse af exitforløb forudsætter, at der sker identifikation af de personer, for hvem forløbene kan være relevante.

Det er i den forbindelse helt afgørende at de personer, der indgår i et exitforløb, reelt ønsker at forlade miljøet og søge et andet liv uden kriminalitet. Identifikationsprocessen skal tilrettelægges således, at der sker en vurdering heraf.

Kontakten mellem exitkandidaterne og den exitenhed, der lokalt nedsættes til koordinering af indsatsen (jf. nedenfor under punkt 5.1.), kan etableres ved, at exitkandidaten selv retter henvendelse til myndighederne og udtrykker ønske om at indgå i et exitforløb. Imidlertid er det også væsentligt, at myndighederne har en

proaktiv tilgang til exitindsatsen, således at myndighederne i de tilfælde, hvor der er indikatorer for, at en person ønsker at forlade rocker- og bandemiljøet – men ikke nødvendigvis selv har givet udtryk herfor – gør den pågældende opmærksom på mulighederne for at indgå i et exitforløb.

Det er især politiet, Kriminalforsorgen og kommunerne, der har den tætte og hyppige kontakt til mulige exitkandidater, dvs. personer der ønsker – eller potentielt kan motiveres til – at forlade rocker- og bandemiljøet og søge et andet liv uden kriminalitet. Det vil derfor navnlig være disse myndigheder, der i det daglige arbejde skal være opmærksomme på den proaktive exitindsats.

De enkelte exitsager skal videreformidles til den lokale exitenhed (afgørende er exitkandidatens bopæl), idet det er disse enheder, der står for koordineringen og opfølgningen på exitforløbet, hvis det vurderes, at exitkandidaten reelt ønsker – og findes egnet til – at indgå i et exitforløb. Dette gælder uanset om identifikationen af potentielle exitkandidater foretages af politiet, Kriminalforsorgen, kommunerne eller andre myndigheder, og uanset om det sker efter exitkandidatens egen drift eller som følge af myndighedernes opsøgende arbejde.

5. Koordination af exitarbejdet mellem myndighederne

5.1. De lokale exitenheder

De lokale exitenheder er forankret lokalt i hver enkelt af landets politikredse og er sammensat af repræsentanter fra politiet, Kriminalforsorgen og kommunerne. Enhederne varetager det lokale arbejde med koordinering og opfølgning på exitforløb i forhold til de personer, der ønsker at forlade rocker- og bandemiljøet.

Enhederne kan inddrage andre myndigheder, eksterne organisationer eller interessenter til at bistå enheden enten på ad hoc-basis i forbindelse med det enkelte exitforløb eller, hvor det konkret skønnes relevant.

Den konkrete indsats i forhold til en person, der vil ud af rocker- og bandemiljøet, vil primært blive iværksat og gennemført af de kommunale myndigheder (herunder særligt social-, sundheds-, beskæftigelses-, integrations- og uddannelsesområdet). Politiet og Kriminalforsorgen skal imidlertid inddrages i dette arbejde, idet de som beskrevet under punkt 4 ofte vil have den indledningsvise kontakt til den pågældende exitkandidat (f.eks. i forbindelse med efterforskning, afsoning i Kriminalforsorgens institutioner eller tilsyn af Kriminalforsorgen i Frihed). Politiet har endvidere i kraft af den politimæssige indsats på rocker- og bandeområdet det overordnede overblik over rocker- og bandemiljøet. Exitarbejdet udføres således på lokalt plan i et tæt samarbejde mellem politiet, Kriminalforsorgen og de kommunale myndigheder.

De lokale exitenheder skal i første omgang vurdere, om de identificerede personer omfattet af målgruppen (se nærmere under punkt 3) er egnede og motiverede til at indgå i et exitforløb. Politiet indhenter i forbindelse med vurderingen af exitkandidaten oplysninger om denne i egne registre, ligesom repræsentanter fra kriminalforsorgen indhenter oplysninger om exitkandidaten fra den øvrige sikkerheds- og efterretningsorganisation i kriminalforsorgen. Det Nationale Exitkontaktpunkt (se nærmere under punkt 5.2) kan – efter anmodning fra de lokale exitenheder – yde politi- og socialfaglig vejledning og bistand i forhold til vurderingen af, hvorvidt en mulig exitkandidat er egnet og motiveret til at indgå i et exitforløb. Det skal tilstræbes, at de tre myndigheder i den lokale exitenhed er enige i vurderingen af den enkelte kandidats motivation og egnethed. Såfremt der opstår uenighed vil udgangspunktet være, at flertallet bestemmer eller alternativt, at spørgsmålet forelægges Det Nationale Exitkontaktpunkt til endelig afgørelse.

Vurderer den lokale exitenhed, at en person omfattet af målgruppen er egnet og motiveret til at indgå i et exitforløb, skal den lokale exitenhed udarbejde en individuelt tilpasset exitaftale i samarbejde med de relevante myndigheder.

Den lokale exitenhed skal i den forbindelse vurdere, hvilke af de tilgængelige tilbud inden for de respektive myndigheders ressortområder (se punkt 6), der er relevante og egnede for exitkandidaten. I tilknytning hertil vurderer politiet om der konkret er behov for at supplere exitforløbet med sikkerhedsmæssige tiltag i forhold til exitkandidaten. Siden den 1. oktober 2018 har det bl.a. været muligt at tildele truede exitkandidater særlig adressebeskyttelse.

Alle de faste repræsentanter i den lokale exitenhed skal bidrage i koordinationen og fastsættelsen af indholdet i det enkelte exitforløb med henblik på at sikre, at det enkelte forløb er dækkende og relevant for exitkandidaten. Det besluttes som hidtil af den relevante ressortmyndighed, om et bestemt tiltag kan iværksættes som led i exitforløbet – ligesom det er den relevante ressortmyndighed, der skal følge op på overholdelsen heraf.

Det besluttes hvilken myndighed, der udarbejder udkastet til exitaftalen med angivelse af de tiltag, der skal indgå i exitforløbet.

Exitaftalen tiltrædes herefter af exitkandidaten og de myndigheder, som har ansvaret for de enkelte tiltag. Exitaftalen beskriver, hvilke tiltag der stilles til rådighed for exitkandidaten, samt hvilke myndigheder, der har ansvaret for gennemførelsen heraf. Kontrakten beskriver endvidere, hvilke nærmere krav, der stilles til exitkandidaten. Herudover beskrives, hvad tidsrammen er for gennemførelse af de enkelte dele af exitforløbet, samt hvornår og hvor ofte, der skal ske opfølgning på forløbets gennemførelse.

Den lokale exitenhed udpeger en primær kontaktperson, der som udgangspunkt skal forestå al kontakt mellem myndighederne og exitkandidaten (dog kan et vilkår om tilsyn af Kriminalforsorgen ikke tilsidesættes). Det vil i hvert enkelt tilfælde bero på en konkret vurdering, hvem der mest hensigtsmæssigt kan varetage rollen som den primære kontaktperson. Kontaktpersonen skal orientere den lokale exitenhed om status for exitforløbets delelementer, særlig såfremt dele af den indgåede exitaftale ændrer sig.

Det påhviler herefter exitenheden at følge op på gennemførelsen af forløbet. Enheden vurderer i den forbindelse, om der er behov for at tilpasse forløbet, herunder om der eventuelt er behov for at bistå exitkandidaten i en længere periode end oprindeligt forventet. Enheden vurderer tillige, om exitkandidaten lever op til de fastsatte krav. Hvis de fastsatte krav misligholdes af exitkandidaten, kan enheden beslutte, at exitforløbet for exitkandidaten skal afbrydes. Det er i den sammenhæng alene exitenhedens bistand med henblik på koordinering af og opfølgning på tiltagene, der afbrydes, ligesom puljemidler, bevilliget af Det Nationale Exitkontaktpunkt bortfalder. De enkelte tiltag, der er tilbudt og iværksat af de ansvarlige myndigheder, afbrydes som udgangspunkt ikke. De ansvarlige myndigheder kan dog beslutte at lade bistanden i forhold til egne tiltag ophøre, hvis betingelserne herfor efter den relevante lovgivning i øvrigt er opfyldt. Det kan f.eks. være tilfældet ved manglende studieaktivitet eller manglende opfyldelse af mødepligt, manglende fremmøde på erhvervspraktikplads eller manglende opfyldelse af en afdragsforpligtelse mv. Overtrædes eventuelle vilkår for prøveløsladelse, betingede domme, samfundstjeneste og afsoning med fodlænke, sanktioneres overtrædelser efter tilsvarende gældende regler.

De lokale exitenheder skal løbende – til brug for et nationalt overblik over exitindsatsen – orientere Det Nationale Exitkontaktpunkt om følgende:

- Påbegyndelse af visitation i konkrete exitsager.
- Afslag på indgåelse af exitaftale.
- Indgåelse af exitaftale.
- Løbende orientering om exitforløb.
- Afbrydelse af exitforløb.
- Afslutning af exitforløb.

For et overblik over sagsgangen i et typisk exitforløb henvises til punkt 8.

5.2. Det Nationale Exitkontaktpunkt

Koordineringen, understøttelsen og udviklingen af den nationale exitindsats er forankret i Det Nationale Exitkontaktpunkt, der blev oprettet i foråret 2015. Kontaktpunktet består af repræsentanter fra Rigspolitiet Kommunernes Landsforening og Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Det Nationale Exitkontaktpunkt bistår kommunerne, Kriminalforsorgen, politikredsene, de lokale exit-enheder og andre relevante offentlige myndigheder med råd og vejledning i den løbende exitindsats.

På baggrund af orienteringer fra de lokale exitenheder (se under punkt 5.1.) har Det Nationale Exitkontaktpunkt et nationalt overblik over personer i exitvisitation og exitforløb. Dette overblik anvendes bl.a. i forhold til en eventuel relokalisering af en person i exitforløb.

Det Nationale Exitkontaktpunkt indsamler endvidere erfaringer med de lokalt etablerede exittiltag, således at exitindsatsen løbende justeres, tilpasses og udvikles såvel lokalt som nationalt. På baggrund af den viden og dokumentation, der indsamles af Det Nationale Exitkontaktpunkt, vil erfaringerne kunne videreformidles til alle relevante myndigheder i det tværsektorielle exitsamarbejde.

Kontaktpunktet administrerer den centrale pulje til finansiering af særlige exittiltag (som fastsat i bandepakken "Fast greb om banderne" fra 2014). De lokale exitenheder kan således søge Det Nationale Exitkontaktpunkt om midler til eksempelvis fjernelse af tatooveringer, akut midlertidig relokalisering eller psykologbistand.

5.3. Udveksling af oplysninger mellem myndighederne i det tværsektorielle samarbejde

Det tværsektorielle samarbejde i forhold til etablering og gennemførelse af exitforløb beror på, at politiet, Kriminalforsorgen og kommunerne kan udveksle oplysninger, herunder personfølsomme oplysninger, om de enkelte personer, der ønsker, eller kan motiveres til, at forlade rocker- og bandemiljøet.

Exitarbejdet bygger på frivillighed, og det er en forudsætning for indgåelse af en exitaftale, at der foreligger samtykke fra exitkandidaten til at de relevante myndigheder må udveksle og videregive relevante oplysninger i forbindelse med behandlingen af exitsagen og under hele exitforløbet. Exitkandidaten giver således samtykke til at myndighederne må udveksle relevante oplysninger om personlige, økonomiske og sociale forhold, herunder f.eks. strafbare forhold, helbredsmæssige forhold, væsentlige sociale problemer, misbrugsproblemer og andre rent private forhold.

I forbindelse med myndighedernes indledende samarbejde om tilrettelæggelse af et givent exitforløb – og forud for exitkandidatens afgivelse af samtykke til myndighedernes udveksling af oplysninger – findes hjemlen til en sådan udveksling i henholdsvis databeskyttelsesforordningens (Europaparlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679) art. 6, stk. 1, litra e, og art. 9, stk. 2, litra g, samt databeskyttelseslovens (lov nr. 502 af 23. maj 2018) § 8, stk. 2, nr. 2, og efter omstændighederne i retsplejelovens § 115, stk. 1, nr. 3 (det såkaldte KSP-samarbejde – koordinering af myndighedernes indsats i forbindelse med dømtes løsladelse).

5.4. Tavshedspligt

Personer, der har et ønske om at indgå i et exitforløb, vil som oftest stå i en særdeles sårbar situation i forhold til rocker- og bandemiljøet. Det er derfor af helt afgørende betydning, at de myndighedsrepræsentanter, der varetager exitforløbet, er opmærksomme på den gældende tavshedspligt.

Efter forvaltningslovens § 27, stk. 1, har den, der virker inden for den offentlige forvaltning, tavshedspligt, når en oplysning ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som fortrolig, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, herunder bl.a. enkeltpersoners interesse i at beskytte oplysninger om deres personlige forhold.

Oplysninger, som myndighedsrepræsentanterne kommer i besiddelse af vedrørende den enkelte exitkandidat eller person i exitforløb – herunder navnlig den pågældendes identitet samt det faktum, at exitkandidaten ønsker at forlade miljøet – må ikke udbredes til andre personer end dem, der er involveret i exitforløbet.

Hvis en person retter henvendelse til myndighederne vedrørende mulighederne for at indgå i et exitforløb, men af forskellige årsager ender med ikke at indgå en exitaftale, er det væsentligt, at den myndighedsperson, som exitkandidaten har rettet henvendelse til – samt eventuelt repræsentanterne i den lokale exitenhed og Det Nationale Exitkontaktpunkt – ikke videregiver oplysninger om henvendelsen til andre udenforstående personer og myndigheder.

Det er helt centralt for exitforløbene og for indsatsens troværdighed, at exitkandidaterne kan forvente, at oplysninger som udgangspunkt holdes inden for en så snæver kreds som muligt. Oplysninger om personer, der ønsker at udtræde af f.eks. rocker- eller bandegrupperinger, er ofte meget følsomme. Det kan være forbundet med alvorlig fare for exitkandidaten, hvis oplysninger kommer uvedkommende personer i hænde.

6. Elementer i et exitforløb

Der findes en lang række tiltag, som vil kunne indgå i et konkret exitforløb, hvorfor det er afgørende, at der sker en koordinering mellem myndighederne med henblik på at skabe den bedst mulige udformning, gennemførelse og opfølgning på exitforløbet.

Exitenheden vurderer, hvilke tiltag, der er relevante for exitkandidaten og koordinerer de forskellige tiltag med de ansvarlige myndigheder. Det er således de myndigheder, under hvis ressort tiltagene hører, der – inden for den gældende lovgivning – træffer den endelige afgørelse om, hvorvidt de enkelte tilbud kan stilles til rådighed for exitkandidaten. Det er således også klagesystemet efter den relevante lovgivning, der finder anvendelse i forhold til afgørelsen.

Der findes mange forskellige årsager til, at personer med tilknytning til rocker- og bandemiljøet ønsker at bryde med miljøet og indgå i et exitforløb, hvorfor der også er forskelligartede behov for bistand fra myndighederne i forhold til at sikre en vellykket exitindsats.

Nedenfor er oplyst en række tiltag, der allerede findes på de enkelte ministeriers områder. De oplyste tiltag vil kunne indgå i de exitforløb, der udarbejdes af de lokale exitenheder. Hvert forløb skal tilpasses de individuelle behov hos exitkandidaten. Et specifikt exitforløb behøver således ikke omfatte alle de nævnte tiltag, ligesom der konkret kan tænkes at indgå andre tiltag end dem, der er omtalt nedenfor. Men exitforløbene vil typisk omfatte flere af de nævnte tiltag.

6.1. Ny bopæl

Det kan i nogle tilfælde være afgørende, at personer, der ønsker og er motiverede for et liv uden for rocker- og bandemiljøet, ikke færdes i eller bor i nærhed til miljøet. Exitforløbet skal derfor kunne give personer, der har behov herfor, en mulighed for at skifte bopæl.

Tiltag vedrørende boliganvisning og flyttetilskud vil derfor efter omstændighederne være relevante i forhold til exitforløbet.

6.1.1. Kommunal boliganvisning

Ifølge almenboligloven skal en almen boligorganisation stille indtil hver fjerde ledige bolig til rådighed for kommunalbestyrelsen til løsning af påtrængende boligsociale opgaver i kommunen. Kommunalbestyrelsen har

mulighed for at anvise en af de tilgængelige boliger til bl.a. rocker- eller bandemedlemmer, hvis de efter en konkret vurdering skønnes at have et påtrængende boligsocialt behov og er omfattet af exitkandidatens kommunes sociale boliganvisningskriterier.

Kommunalbestyrelsens anvisningsret til ledige almene boliger er således med til at give kommunen mulighed for at løse sine boligsociale forpligtelser over for socialt udsatte borgere i kommunen.

6.2. Beskæftigelse

Beskæftigelse kan mindske risikoen for, at personer, der ønsker at forlade rocker- og bandemiljøet, falder tilbage i kriminalitet. En alternativ levevej for nogle exitkandidater består i, at de som led i exitforløbet tilbydes hjælp med henblik på beskæftigelse. Særligt i forhold til exitkandidater, der som led i exitforløbet fraflytter deres hidtidige kommune og dermed potentielt mister deres arbejde, kan det som en del af exitforløbet være relevant at vurdere, hvilke muligheder der er for beskæftigelse i tilflytningskommunen.

Både personer, der er under offentlig forsørgelse, men også selvforsørgere, kan efter omstændighederne have behov for bistand i forbindelse med at finde (ny) beskæftigelse.

I forhold til personer i offentlig forsørgelse danner lov om en aktiv beskæftigelsesindsats grundlag for den indsats, der finder sted gennem jobcentrene. Ifølge loven har ledige ret og pligt til aktive tilbud, hvad enten de modtager dagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp eller starthjælp. Lovens redskaber er til gavn for ledige, der har svært ved at finde og bevare job, herunder personer tilknyttet rocker- og bandemiljøet, der indgår i et exitforløb. I forbindelse med beskæftigelsesindsatsen er der således mulighed for tilbud om kontaktforløb, vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik og job med løntilskud, ligesom der er muligheder for mentorstøtte og tiltag, der sigter mod at hjælpe den ledige med problemer, der ligger ud over ledigheden. Der er dermed mulighed for en individuel, fleksibel og tæt kontakt og opfølgning, der understøtter den enkeltes tilbagevenden til arbejdsmarkedet.

I forhold til personer, der ikke er i offentlig forsørgelse, har disse – på samme måde som ledige i offentlig forsørgelse – mulighed for at modtage aktive tilbud og visse tillægsydelse. Der er mulighed for tiltag, der sigter mod at hjælpe exitkandidaten med problemer, der ligger ud over ledigheden, herunder understøttelse af exitprocessen. Dette kan gøres via mentorstøtte, psykologforløb, kognitive forløb eller andet.

6.3. Uddannelse

Nogle exitkandidater vil have behov for at uddanne eller videreuddanne sig med henblik på senere beskæftigelse. For nogle kan det være relevant at påbegynde et uddannelsesforløb, hvor grundlæggende færdigheder inden for f.eks. dansk og matematik kan opbygges eller at påbegynde en erhvervsuddannelse. For andre vil det snarere være relevant at efter- eller videreuddanne sig inden for et allerede tillært fag.

Den uddannelse, der kan tilbydes den enkelte kandidat, afhænger af den pågældendes kvalifikationer og skal tilpasses vedkommendes ønsker samt muligheder for at gennemføre uddannelsesforløbet. Navnlig uddannelser inden for voksen- og efteruddannelsessystemet samt erhvervsuddannelserne og videreuddannelserne i det ordinære uddannelsessystem vil efter omstændighederne være relevante i forhold til exitforløbet.

Uddannelsesforløb kan – ud over deres helt elementære formål – skabe sunde, sociale og professionelle netværk, som kan danne et godt udgangspunkt for et fremtidigt liv uden for rocker- og bandemiljøet.

6.4. Misbrugsbehandling

Misbrug og/eller forbrug af forskellig karakter kan være en medvirkende årsag til, at personer tilknyttet rocker- og bandemiljøet finder det uoverskueligt at forlade miljøet og leve et liv uden kriminalitet. Ligeledes står forbrug eller misbrug ofte i vejen for et vellykket exitforløb.

Forskellige former for misbrug er karakteristiske for miljøet, herunder brug af narkotika, alkohol og steroider. Forskellige former for euforiserende stoffer er lettere tilgængelige i miljøet, ligesom udbyttet fra de kriminelle aktiviteter er med til at finansiere et som oftest meget bekosteligt misbrug for den enkelte. Det er på den baggrund afgørende for exitindsatsen, at der som led i et exitforløb kan tilbydes misbrugsbehandling.

Navnlig behandlinger for stofmisbrug, alkoholmisbrug, steroidbrug samt behandling for ludomani vil alt efter omstændighederne være relevante i forhold til exitforløbene.

6.4.1. Stofmisbrug

Kommunerne er forpligtet til at tilbyde social behandling for stofmisbrug til stofmisbrugere. For den sociale misbrugsbehandling gælder i øvrigt en behandlingsgaranti, hvorefter behandlingen skal iværksættes senest inden 14 dage efter en misbrugers henvendelse til kommunen med ønske om at komme i behandling.

Den kommunale handleplan vedrørende behandlingsforløbet vil skulle udformes i lyset af de tiltag, der indgår som led i exitforløbet for at tilvejebringe en sammenhængende og helhedsorienteret indsats. Det er kommunens opgave at sikre den fornødne sammenhæng mellem den sociale behandling og den lægelige behandling for stofmisbrug samt med den øvrige støtte, der indgår i exitforløbet for den enkelte kandidat.

6.4.2. Alkoholmisbrug

Kommunerne er ligeledes forpligtet til at tilbyde alkoholbehandling vederlagsfrit til alkoholmisbrugere. For alkoholbehandlingen gælder der i øvrigt en behandlingsgaranti, hvorefter behandling skal iværksættes senest 14 dage efter, at alkoholmisbrugeren har henvendt sig til kommunen med ønske om at komme i behandling. Alkoholbehandling kan tilbydes som ambulant, dag- og døgnbehandling. Ved tilrettelæggelse af kommunernes behandlingstilbud, er det naturligt for kommunerne at etablere tilbud, der rammer så bredt at de også dækker udsatte gruppers behov.

6.4.3. Steroidbrug

Steroidbrug medfører ofte en række fysiske og psykiske lidelser, hvorfor behandlingen kræver lægelig ekspertise fra flere forskellige specialområder. Disse specialer er til stede i det eksisterende sundhedsvæsen i somatisk eller psykiatrisk regi og kan på hvert deres felt tage hånd om de skadevirkninger, der følger med et steroidbrug.

6.4.4. Ludomani

Sundheds- og Ældreministeriet administrerer en pulje, der kan søges af private behandlingshjem og institutioner, som kan påtage sig behandling for ludomani. Behandlingen er målrettet egentlige ludomaner og problemspillere, dvs. spillere, der har et egentligt misbrug, og spillere, der har vanskeligt ved at styre spilletrangen.

6.5. Behandling for psykiske problemer

Nogle exitkandidaters livsforløb er kendetegnet ved en kriminel karriere, misbrugsproblemer, socialt belastende historik mv. Et opgør med en sådan fortid kan have store psykiske konsekvenser. Det er derfor væsentligt, at personer, der forlader rocker- og bandemiljøet via et exitforløb, kan tilbydes behandling for psykiske problemer i det omfang, de vurderes at have behov herfor.

Der ydes behandling til personer med psykiske lidelser forskellige steder i sundhedsvæsenet alt efter sygdommens sværhedsgrad.

Personer med sværere psykiske lidelser bliver typisk undersøgt og vil modtage ambulant behandling eller bliver indlagt til behandling i sygehusregi. Distriktpsychiatrien tager sig typisk af de komplekse ambulante forløb for kroniske og langvarigt syge, der har brug for en vedvarende tværfaglig indsats og sociale støtte-tiltag. Behandling af patienter med psykiske problemstillinger, f.eks. lettere angst eller lettere depression, vil i

vid udstrækning blive varetaget via den praktiserende læge. Lægen kan tilbyde medicinsk behandling, fx. antidepressiv medicin, og i mange tilfælde give samtalerapi.

Behandling af psykiske lidelser i hospitalsregi, hos alment praktiserende læger samt praktiserende psykiatere er vederlagsfri.

Herudover kan personer med psykiske lidelser i visse tilfælde modtage tilskud til psykologhjælp. Det gælder f.eks. unge mellem 18-37 år med let til moderat depression, ofre for vold, personer der har forsøgt selvmord samt pårørende til personer, der er alvorligt psykisk syge, eller personer, der har været udsat for seksuelle overgreb som barn eller ung. Tilskud til psykologbehandling fra den offentlige sygesikring forudsætter, at patienten er henvist af en læge, og henvisningen skal som hovedregel udstedes inden for seks måneder efter den begivenhed, der er årsag til henvisningen.

6.6. Bistand fra skattemyndighederne

Den intensiverede politimæssige indsats mod kriminalitet begået af rocker- og bandemedlemmer og den styrkede brug af Al Capone-modellen har medført, at flere rocker- og bandemedlemmer har en betragtelig gæld til det offentlige.

Det er på den baggrund relevant, at der i forhold til de personer, der indgår i et exitforløb, kan indgås finansielle afdragsordninger i relation til offentlig gæld. Herudover kan det alt efter omstændighederne være relevant at tilbyde skattemæssig vejledning i forbindelse med f.eks. opstart af virksomhed.

Gældsstyrelsen har mulighed for at hjælpe borgere med at betale deres gæld til det offentlige, og de samarbejder med offentlige kreditorer om at forebygge, at ny gæld opstår.

6.7. Bistand fra politiet

Frygten for represalier kan være medvirkende til, at nogle personer fastholdes i rocker- og bandemiljøet. Det er derfor væsentligt i forbindelse med fastlæggelse af et exitforløb at vurdere, om der er behov for at politiet iværksætter beskyttelsesforanstaltninger i forhold til exitkandidaten.

Som led i exitforløbene kan politiet således iværksætte særlige tryghedsskabende foranstaltninger (f.eks. udlevering af overfaldsalarmer, foretagelse af tilsyn eller lignende).

7. Særligt i forhold til indsatte i Kriminalforsorgens institutioner

En stor andel af personer med tilknytning til rocker- og bandemiljøet afsoner eller er i varetægt i en af Kriminalforsorgens institutioner.

Når Kriminalforsorgen modtager en henvendelse fra en indsat, der ønsker at træde ud af sin rocker- eller bandegruppering eller i øvrigt at bryde med rocker- og bandemiljøet, foretager Kriminalforsorgen en visitation af den indsatte exitønske, hvori den indsatte egnethed og motivation vurderes

Kriminalforsorgen orienterer i den forbindelse den lokale exitenhed om visitationen og anmoder om oplysninger, der har relevans for Kriminalforsorgens vurdering af den indsatte.

Hvis anmodningen om at komme i exitforløb fremsættes tæt på exitkandidatens forventede løsladelse, vil Kriminalforsorgen enten overgive visitationen til den lokale exitenhed, eller foretage visitationen sammen med den lokale exitenhed.

Såfremt den indsatte vurderes motiveret og egnet til at indgå i exitforløb, udarbejder Kriminalforsorgen i samarbejde med den pågældende en exitaftale, som indeholder en plan og aftale for den resterende vare-

tægtsperiode eller afsoning. Kriminalforsorgen kan etablere exitforløb både i forhold til varetægtsfængslede personer og afsonere.

Kriminalforsorgen sender exitaftalen til den relevante lokale exitenhed (den politikreds, hvor kandidaten forventes at tilflytte efter endt afsoning eller varetægt) til orientering.

I forbindelse med en exitkandidats løsladelse fra afsoning eller varetægt skal exitsagen overdrages til den lokale exitenhed. Der henvises i den forbindelse til samarbejdsaftalen "God Løsladelse", der er indgået mellem kommunerne og Kriminalforsorgen og omhandler, hvornår underretningen skal ske. Den lokale exitenhed skal på samme måde overdrage alle exitsager, når exitkandidaten skal indsættes i en af Kriminalforsorgens institutioner. Det kan i konkrete tilfælde aftales, at den lokale exitenhed fortsætter sit arbejde under indsættelsen i de tilfælde, hvor afsoningen forventes at være kortvarig.

Det bemærkes, at Kriminalforsorgen udarbejder en handlingsplan for personer, der afsoner i Kriminalforsorgens institutioner. Handlingsplanen omhandler afsonings- og tilsynsperioden samt tiden derefter blandt andet i forhold til den pågældende persons helbred, bolig, uddannelse, beskæftigelse, økonomi, netværk, misbrugsbehandling mv. Det er således væsentligt, at den lokale exitenhed i forbindelse med overtagelse af exitsagen efter endt afsoning ikke udarbejder en parallel plan, men supplerer Kriminalforsorgens handlingsplan med de tiltag, der vurderes nødvendige i forhold til exitkandidaten.

Hvis exitønsket opstår meget tæt på en kommende afsoning, skal exitenheden inddrage Direktoratet for Kriminalforsorgen i visitationen. I tilfælde, hvor en exitkandidat prøveløslades med vilkår om exit, overdrages exitsagen fra Direktoratet for Kriminalforsorgen til exitenheden i frihed. Overdragelsen af exitsagen indebærer udfærdigelse af en ny exitaftale, der er gældende for kandidatens exitforløb i frihed. Exitaftalen fra Direktoratet for Kriminalforsorgen er således gældende frem til indgåelse af exitaftale i frihed.

I de tilfælde, hvor en exitkandidat midt i et exitforløb i frihed, indkaldes til afsoning, overdrages exitsagen fra exitenheden i frihed til Direktoratet for Kriminalforsorgen, der udfærdiger en exitaftale der er gældende under afsoning.

8. Sagsgangen i et typisk exitforløb

Det typiske exitforløb indeholder følgende elementer:

